

**ARHITECTURĂ ȘI SPAȚIU PRIVAT.
ANSAMBLUL CONACULUI DE LA GHIDIGENI**

Marius MITROF

Cuvinte cheie: Chrissoveloni, biografie, Ghidigeni, Galați, familie greci, agricultură, conac, elită.

Scoborâtoare dintr-o veche familie de arhoniți din insula Chios din Grecia, familia Chrissoveloni, prin reprezentantul său Zannis, a ajuns și s-a stabilit în Galați în anul 1848, când au pus bazele unui contor de cereale în port. A fost punctul de plecare al expansiunii afacerilor în spațiul românesc. La puțin timp de la înființare, firma instala agenții la Brăila și București.

Afacerile sunt continuate cu succes de Nicolas Z. Chrissoveloni, unul dintre fiii lui Zannis, care va spori averea familiei prin achiziția unor moșii întinse în România, Grecia și Macedonia, castelul Melnues-Monfort de lângă Paris etc.

În anul 1879, va cumpăra de la Dimitrie Mavrocordat, un boier de seamă din acea perioadă, moșia Ghidigeni și Ciorăști cu toate trupurile ei, atras fiind de pădurile, de solul propice pentru cultivarea cerealelor și a viței de vie, de pășuni, dar și de existența unei ape curgătoare, râul Bârlad și a unei velnițe de rachiu.

Nicolae Chrissoveloni a construit pe moșia de la Ghidigeni, o școală, funcțională și astăzi, biserica din sat, conacul și anexele sale de pe malul Bârladului. În jurul anului 1887, acestea erau deja construite.

Velnița de rachiu a dezvoltat-o într-o modernă fabrică de spirt care conținea și o fabrică de drojdie și potasă, ateliere mecanice și o linie de garaj (o linie de cale ferată care era legată de drumul de fier Tecuci-Bârlad).

Conacul, un adevărat palat, și anexele sale, construite de Nicolae Chrissoveloni, vădea influența asupra comanditarului a arhitecturii de factură romantică existentă în secolul al XIX-lea. Grădina din fața conacului, plină de trandafiri, a fost amenajată după moda franceză, unde erau plantate specii rare de arbori ornamentali aduși din străinătate.

Două bazine cu apă înfrumusețau intrarea în conac, asigurând o atmosferă răcoroasă în zilele pline de arșiță ale verii, punctând totodată, ținuta rezidențială a imobilului.

Pista de popice și cele două terenuri de tenis, din care unul acoperit, au fost construite probabil după începutul secolului al XX-lea. Cert este că terenul de tenis acoperit era singurul din România în acea perioadă astfel încât „Jama nu se putea juca tenis, pe când la Ghidigeni puteai să joci.”

Construit pe două nivele, în stilul academismului francez, arhitectura palatului amintește și de originea elenă a proprietarului. Acest edificiu, deși cu o volumetrie simplă a elevației zidurilor, reușea să impresioneze printr-un ritm vertical asigurat de acoperișurile prismate, înalte și mansardate sugerând bastioane

medievale dacă articularea alertă a plasticii decorative a fațadelor nu ar dizolva parțial severitatea acestora.

Jean Chrissoveloni, unul din cei trei copii rezultați din căsătoria lui Nicolas Chrissoveloni cu Callirhoe Economo din Trieste, s-a dovedit nu numai un tip excentric, ci și pragmatic, care a reușit să dezvolte afacerile familiei prin întreținerea unor prietenii din high-lifeul României.

Excentritatea lui s-a manifestat nu numai prin numeroasele evenimente, ci și prin aducerea de marmură din Grecia pentru a construi un cavou familiei întocmai ca templul zeiței Nike de pe Acropole.

Familia lui Jean Chrissoveloni și sora sa Elena care a fost căsătorită cu principele Suțu și apoi cu diplomatul francez Paul Morand, au fost gazde extrem de ospitaliere la conacul Ghidigeni pentru regina Maria și fiicele sale, pentru regele Ferdinand, soțul reginei Maria, pentru alte personalități ale istoriei României ante și interbelice: Gafencu, Argetoianu, Negroponte, Balș, Ghica, etc.

În timpul Primului Război Mondial, conacul devenise spital în care soția lui Jean, Sybille și fetele reginei Maria lucrau ca voluntare. Tot aici, Jean Chrissoveloni a finanțat și a fost președintele Societății de Ambulanțe Regina Maria.

După război, în 1920, Jean Chrissoveloni a înființat la București, Banca Chrissoveloni, aducând ca aport social fabrica de spirt de la Ghidigeni. A murit în 1926, afacerile familiei fiind preluate de o tutelă compusă din soția lui, Sybille și principele Dimitrie Ghica, deoarece fiul său, Nicky, nu era încă major.

Nicky Chrissoveloni împreună cu familia sa, au cunoscut toate evenimentele nefaste ale primei jumătăți de secol XX: criza mondială, cel de al doilea război mondial, confiscarea averii de către comuniști, închisoarea comunistă. În 1960 a reușit să plece, împreună cu familia sa, în Grecia. S-a stins departe de țara natală, în anul 1972 și a fost îngropat pe o insulă mică, Glyvada, în apropiere de Atena.

Conacul de la Ghidigeni aflat parcă într-o simbioză perfectă cu proprietarul său a cunoscut aceleași încercări prin care a trecut Nicky Chrissoveloni. Distrus de un incendiu în 1936-1937, a fost refăcut fără a mai avea acel acoperiș impozant. În 1948 a fost naționalizat, transformat într-o gospodărie agricolă de stat, apoi a devenit cîmin-școală pentru copii cu nevoi speciale. A suferit numeroase transformări constructive, atât la corpul palatului, cât și la anexe, iar starea de degradare a avansat continuu.

În 2004, moștenitorii familiei Chrissoveloni au intrat din nou în proprietatea conacului, astăzi încercând să stopeze fenomenul de degradare și să-l salveze de la colaps.

Arhitectura deosebită, dar și personalitățile care i-au trecut pragul, au constituit argumente puternice pentru clasarea conacului și a cavoului familiei ca monumente istorice în anul 1992.